

ICT VZDĚLÁVÁNÍ UČITELŮ ZÁKLADNÍCH A STŘEDNÍCH ŠKOL

Hana Marešová

Abstrakt

Příspěvek je věnován analýze současného stavu v oblasti ICT (informační a komunikační technologie) kompetencí učitelů. Co se týče ICT vzdělávání pedagogických pracovníků, vzhledem k ukončení systematických vládních programů zaměřených na rozvoj ICT kompetencí pedagogických pracovníků vzniklo v této oblasti vakuum a pedagogové již nemají možnost dalšího systematického vzdělávání v této oblasti. Na tuto situaci jsme se pokusili zareagovat vytvořením uceleného souboru kurzů zaměřených na rozvoj ICT kompetencí učitelů, které jsou v současné době realizovány v rámci projektu ESF. V článku je komparován stav výzkumných závěrů v oblasti užívání ICT ze strany pedagogických pracovníků s výsledky našich výzkumných sond, které byly prováděny při realizaci ICT kurzů pro pedagogické pracovníky v Odboru ICT vzdělávání Centra celoživotního vzdělávání Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Naše výzkumy prokázaly posun v přístupu učitelů k využívání ICT ve výuce.

Klíčová slova

Informační a komunikační technologie (ICT), klíčové kompetence, ICT kompetence, učitelé.

ICT Skills of Teachers at Primary and Secondary Schools

Abstract

The paper is focused on the analysis of the current state of ICT (information and communication technology) skills of teachers. As regards the ICT teacher training, due to the termination of government programs aimed at developing of ICT skills of the teaching staff a vacuum arose in this area and teachers have no longer an opportunity for further systematic training in this area. We tried to respond to this situation by creating a complex of courses

focused on the development of ICT skills of teachers that are currently implemented in an ESF project. The article compares the status of research findings on the use of ICT by teachers with the results of our research surveys, which have been realized within the implementation of ICT courses for teachers at the Department of ICT Training, the Centre for Lifelong Education at the Faculty of Education, Palacky University in Olomouc. Our results have shown a shift in the approach of teachers to the use of ICT in teaching.

Key words

Information and communication technology (ICT), key competences, ICT competences, teachers.

1 Úvod

Několik posledních desetiletí prochází současná společnost rozsáhlými změnami, které jsou založené zejména na rozvoji informačních a komunikačních technologií (ICT) a jejich implementaci do každodenního života. To má mimo jiné dopad také na vzdělávání, neboť ICT se přirozeně stávají také součástí vzdělávacího procesu. Na tyto skutečnosti zareagovaly také strategické dokumenty zaměřené na vzdělávání. Lisabonská strategie přijatá Radou Evropy pro období 2000–10 se zabývá rozvíjením klíčových kompetencí ve společnosti založené na znalostech (Lisabonská strategie, 2000). EU zařadila mezi hlavní oblasti své vzdělávací politiky začleňování ICT do vzdělávání, a to v dokumentech eEurope Action Plan (eEurope, 2002), který definoval obecné postupy pro rozvoj informační společnosti, a e-Learning (e-learning, 2001). Požadavky EU byly v České republice (ČR) zpracovány v národních dokumentech veřejné a vzdělávací politiky, ať už to byl Národní program rozvoje vzdělávání v ČR (Bílá kniha), koncepce Státní informační politiky ve vzdělávání (SIPVZ) či Národní program počítačové gramotnosti (NPPG). Kurikulární reforma pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let (Rámcový vzdělávací program) reaguje na požadavky implementace ICT do výuky vytvořením vzdělávací oblasti Informační a komunikační technologie, která je zařazena jako povinná součást základního vzdělávání na 1. a 2. stupni (RVP, 2007).

2 ICT kompetence učitelů

Klíčové kompetence identifikované Evropskou unií (EU) zahrnují mimo jiné také kompetence v oblasti ICT, které jsou definovány jako schopnost používat multimediální technologie a využívat je k vyhledávání, ukládání, vytváření, prezentování, třídění a výměně informací (European Commission, 2004). V Úředním věstníku EU (Official Journal of the European Union, 2006), ve kterém jsou definována doporučení o klíčových schopnostech pro celoživotní učení, jsou kompetence v oblasti ICT definovány jako digitální kompetence, tedy obecně jako schopnost pracovat s digitálními technologiemi, která zahrnuje mj. schopnost vyhledávat, shromažďovat a kriticky a systematicky zpracovávat informace, dále každodenní práci se základními počítačovými aplikacemi, jako jsou textové editory, tabulkové procesory, databáze, systémy pro ukládání a správu informací, schopnost využívat potenciál elektronické komunikace (e-mail, síťové komunity), včetně uvědomění si případných rizik pohybu a komunikace ve virtuálním prostoru.

Požadují-li dnes kurikulární materiály důraz na implementaci ICT do vzdělávacího procesu na všech stupních vzdělávání, je třeba se ptát, zda je kromě nezbytného technického zabezpečení v dostatečné míře zajištěno i vzdělávání pedagogů v oblasti výše definovaných kompetencí a zda jsou současní pedagogové na tuto situaci dostatečně připraveni, tedy zda již sami ovládají potřebné dovednosti v oblasti ICT do té míry, že je mohou v rámci edukačního procesu předávat efektivně svým žákům a studentům. Potřebu zdatnosti ve využívání ICT si uvědomují i samotní učitelé. Podle výzkumu Vetešky a Tureckiové (2008) uvedlo 81 % respondentů potřebu zdatnosti v používání výpočetní techniky, což bylo nejvíce ze všech klíčových kompetencí (na druhém místě byla znalost cizích jazyků se 76 %). Obdobné výsledky prokázal také výzkumný záměr Rozvoj národní vzdělanosti a vzdělávání učitelů v evropském kontextu 1999–2003 (Vašutová, 2004), ve kterém studenti učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů považují za vysoce užitečnou práci s počítačem a znalost informačních technologií (celkové hodnocení 1,52), ještě vyšší hodnoty pak ICT kompetencím připisují mladí učitelé z praxe (celkové hodnocení 1,30). Z šetření Výzkumného ústavu pedagogického z roku 2009 (Naske, 2010) vyplynulo, že mezi nejatraktivnější oblasti, v nichž chtějí učitelé zvyšovat své ICT kompetence, patří tyto (seřazeno dle pořadí): realizace samotné výuky, žákovské projekty, odbornost ve své aprobaci, komunikace a spolupráce, práce na ŠVP a tematických plánech, plánování výuky. Novější studie také prokazují

posuny zejména v míře užívání ICT ze strany učitelů. Pozitivní výsledky přináší zejména četnost využívání počítače při přípravě na výuku a při výuce – v rámci ČR ho v roce 2006 využilo 78 % pedagogů, zatímco v EU25 to bylo pouze 74 % (ČSÚ, 2008):

Tab. 1

Statistika ČSÚ k využití ICT ve výuce (ČSÚ, 2006).

Pedagogičtí pracovníci, využívající počítač a/nebo internet k vybraným činnostem; 2006

% z celkového počtu pedagogických pracovníků v dané zemi

stát	příprava na vyučovací hodinu	během vyučovací hodiny	výukové materiály		
			z internetu	ze školní e-databáze	on-line*
Belgie	89,5	69,0	55,3	36,0	51,1
Česká republika	91,3	78,3	63,0	62,6	30,9
Dánsko	95,7	94,6	80,3	71,6	72,1
Estonsko	92,8	59,7	57,7	39,0	51,6
Finsko	94,5	85,1	77,4	46,1	66,1
Francie	91,1	65,5	49,1	26,1	48,1
Irsko	77,8	81,7	64,9	49,3	71,2
Itálie	79,8	72,4	48,4	40,5	42,9

Pokud mají pedagogičtí pracovníci rozvíjet požadované nové klíčové kompetence (mj. kompetence v oblasti ICT, znalost cizích jazyků atd.) u svých studentů a žáků, musejí je nejprve ovládat sami. Časté používání počítače ve výuce totiž automaticky nemusí znamenat efektivitu, důležitý je především způsob a účel tohoto využívání. Co se však v ČR s jistými obtížemi v první fázi podařilo v případě hardwarového vybavení škol (např. v rámci celonárodního projektu Internet do škol /INDOŠ/), nebylo v následné fázi důsledně dokončeno právě v oblasti vzdělávání učitelů. Podle Koncepce SIPVZ (Koncepce SIVPZ, 2000) měli všichni vzdělavatelé docílit takového stupně informační gramotnosti, aby mohli potenciálních výhod ICT užívat ve výuce i informačních činnostech pro vzdělávání a zároveň být schopni minimalizovat případné negativní průvodní jevy, které plošné nasazení ICT vyvolává. Mezi nejdůležitější indikátory pro splnění tohoto cíle patřilo dosažení definovaných základních uživatelských dovedností u 75 % učitelů a vyškolení 25 % učitelů na úroveň počeného uživatele. V důsledku zániku systematických vládních koncepcí SIP-

VZ a NPPG v roce 2006 se však vzdělávání pedagogů v oblasti ICT zastavilo a další systematická koncepce v této oblasti chybí.

2.1 Rozvoj ICT kompetencí učitelů na Univerzitě Palackého

Absenci systematického zvyšování ICT kompetencí učitelů se snažíme na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého řešit mimo jiné vzděláváním pedagogických pracovníků v rámci kurzů Dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP). V roce 2006 vzniklo na PdF UP účelové zařízení, Školící středisko SIPVZ, které bylo (po ukončení koncepce SIPVZ) v roce 2007 transformováno na Odbor ICT vzdělávání Centra celoživotního vzdělávání (Odbor ICT) a pokračuje v realizaci akreditovaných kurzů DVPP.

V roce 2009 připravil Odbor ICT projekt ESF s názvem ICT kurzy pro pedagogické pracovníky, který rozšiřuje naši stávající nabídku kurzů DVPP. Cílovou skupinou jsou pedagogičtí pracovníci základních škol a středních škol Olomouckého a Moravskoslezského kraje. Je vytvořeno 9 nových modulů (*ICT ve výuce anglického jazyka na 1. stupni, ICT ve výuce anglického jazyka – základní kurz, ICT ve výuce anglického jazyka – pokročilý kurz, ICT ve výuce českého jazyka na 1. stupni, ICT pro výuku mediální výchovy, ICT zdroje pro současnou českou literaturu, ICT zdroje pro světovou literaturu pro děti a mládež, Moderní prezentace prostřednictvím interaktivní tabule, Nebezpečné komunikační techniky spojené s ICT*), které budou probíhat v letech 2010–2012. Každý kurz je realizován kombinovanou formou prezenční výuky (20 vyučovacích hodin ve formě 4–5 odpoledních setkání) a online výuky (20 hodin domácího online studia v Learning Management System UNIFOR). Prezenční výuka je realizována v počítačových učebnách Pedagogické fakulty UP. Celkem bude proškoleno 225 osob. Podrobnější informace k projektu lze nalézt na stránkách projektu (<http://kurzyict.upol.cz>).

3 Vlastní průzkum zaměřený na ICT kompetence pedagogických pracovníků

Vzhled do aktuálního stavu úrovně ICT kompetencí pedagogických pracovníků po ukončení národní podpory vzdělávání v této oblasti přinášíme prostřednictvím několika postřehů z výzkumného šetření, které jsme realizovali v rámci projektu ESF Kurzy ICT pro pedagogické pracovníky (reg. č. CZ.1.07/1.3.00/14.0011) a které se stalo předvýzkumnou sondou pro výzkum současného stavu ICT kompetencí pedagogických pracovníků.

Účastníkům kurzů byl předkládán vstupní evaluační dotazník, který vyplňovali respondenti Olomouckého a Moravskoslezského kraje. Součástí dotazníku je také průzkum zjišťující úroveň ICT kompetencí pedagogických pracovníků s ohledem na jejich předchozí vzdělávání v této oblasti. V této fázi se jedná o předvýzkumnou část, jejímž cílem byl průzkum vstupní představy o úrovni ICT kompetencí pedagogických pracovníků a jejich práci s ICT ve výuce na základních a středních školách. Chtěli jsme zároveň získat základní představu o tom, na kolik se liší aktuální podmínky v oblasti využívání ICT ve výuce a příležitosti ke zvyšování ICT kompetencí pedagogických pracovníků po ukončení systematických vládních programů pro podporu zavádění ICT do výuky a s ní souvisejícím ICT vzděláváním pedagogických pracovníků.

3.1 Metodologie

Skupinu respondentů tvořili pedagogičtí pracovníci Olomouckého kraje. Kritéria pro jejich výběr byla následující:

1) pracoviště v Olomouckém kraji, 2) výuka na základní či střední škole.

Nástrojem pro sběr dat bylo dotazníkové šetření. V dotazníku byly použity škály, uzavřené (strukturované) i otevřené (nestrukturované) otázky (Chráška, 2008). Dotazníkové šetření bylo provedeno v srpnu a září 2010. Dotazník byl zpracován v elektronické podobě, distribuován prostřednictvím internetové sítě (na adrese: <http://kurzyict.upol.cz>) a respondentům byl předkládán v rámci realizace kurzů projektu.

Výzkumné otázky byly koncipovány tak, aby pokryly základní oblasti, na něž jsme se při našem průzkumu zaměřili:

- A) Demografické údaje (otázka 1–5).
- B) Vzdělání a pedagogická praxe (6–9).
- C) Přístup k ICT (10–13, 18).
- D) Používání ICT v běžném životě (14).
- E) Používání ICT ve výuce (15–17, 19, 27–29).
- F) Postoje k ICT (20–22).
- G) Vzdělání v oblasti ICT (23–26).

V předvýzkumu odpovídalo celkem 27 respondentů, z toho 85 % žen (23 respondentek) a 15 % mužů (4 respondenti), věkové rozpětí skupiny bylo 27–56 let (průměrný věk $41,4 \pm 7,44$). Návratnost dotazníku byla 100 %. 100 % respondentů pocházelo z Olomouckého kraje, z toho 44 % (12 respondentů) pracovalo na základní nebo střední škole v Olomouci (100 000 obyvatel), ostatní respondenti pracovali na školách v menších městech nebo v obcích.

Z 27 respondentů pracovalo 67 % (18 respondentů) na základní škole, 30 % (8 respondentů) na střední škole a 1 respondent na vyšší odborné škole. Co se týče délky pedagogické praxe, pedagogičtí pracovníci s délkou praxe do 10 let tvořili 29 % (8 respondentů) a s délkou praxe nad 20 let 25 % (7 respondentů). Co se týče dosaženého vzdělání, 12 % (3 respondenti) nemá primárně pedagogické vzdělání (obory ekonomika průmyslu, makroekonomie, elektronické počítačové systémy), z absolventů učitelských oborů tvoří 25 % (7 respondentů) absolventi přírodovědných oborů (matematika, chemie, biologie ad.), v ostatních případech se jedná o absolventy humanitních oborů (mateřský jazyk, cizí jazyky, učitelství 1. stupně ad.). Co se týče výuky předmětů, informatiku učí na základní nebo střední škole 7 % (2 respondenti), předměty související s ICT (informační a komunikační technologie, písemná a elektronická komunikace, komunikační dovednosti) 11 % (3 respondenti).

3.2 Výsledky a diskuze

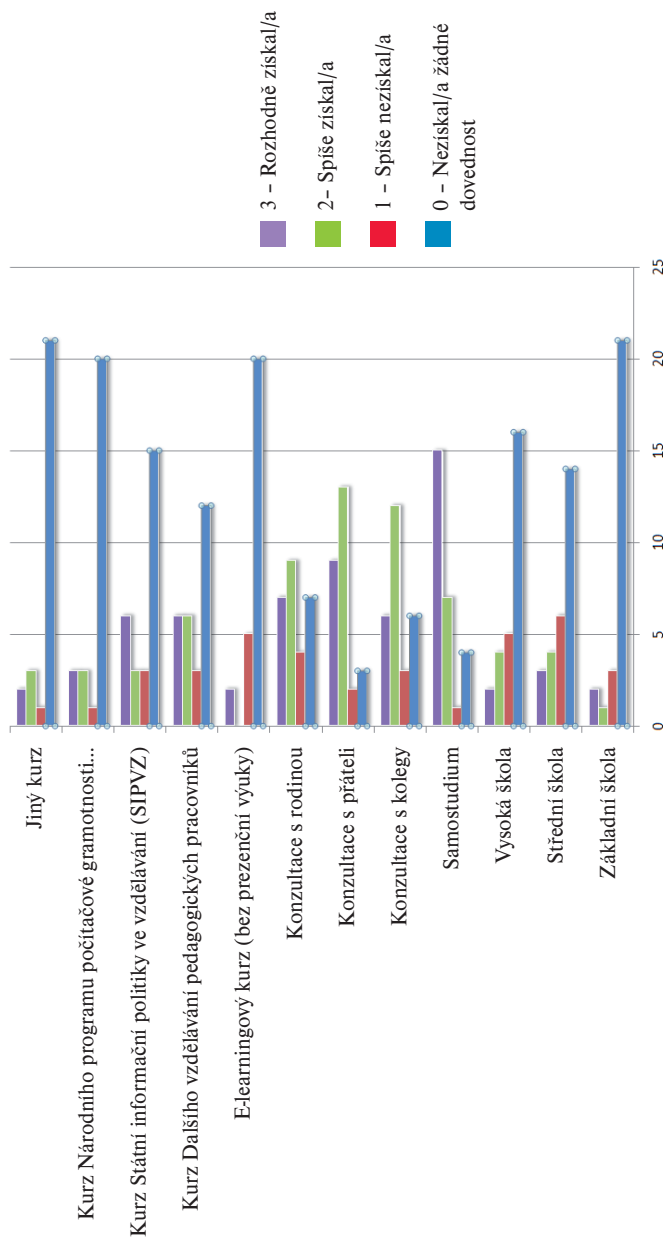
Otázky zjišťující úroveň ICT kompetencí a předchozí vzdělávání v oblasti ICT tvořily závěrečnou část dotazníku. Vzhledem k tomu, že v rámci činnosti Odboru ICT vzdělávání jsme v období do roku 2006 jako Školici středisko SIPVZ realizovali kurzy SIPVZ, zajímalo nás zejména, do jaké míry se podílela systematická vládní koncepce vzdělávání na zvyšování úrovně ICT dovedností učitelů. Podle výsledků průzkumu některý z kurzů SIPVZ absolvovalo 81 % (22 respondentů), z toho 21 respondentů absolvovalo základní kurz (modul Z), 10 respondentů školení poučeného uživatele (modul P), 6 respondentů kurz Počítačová grafika a digitální fotografie, 3 respondenti kurz Tabulkové kalkulátory, 3 respondenti modul Užití multimédií a mediální výchova, 2 respondenti kurz Využití ICT na 1. stupni ZŠ a po 1 respondentu kurzy Publikování na internetu, Pokročilá práce s textem DTP, Využití počítačových sítí e-learning a ICT ve výuce českého jazyka. Celkem bylo absolvováno 49 kurzů v rámci SIPVZ.

3.2.1 Výsledky v oblasti ICT vzdělávání

Graf č. 1

Otázka: Zhodnoťte, kde jste nejvíce získal/a znalosti a dovednosti potřebné k používání ICT:

	Základní škola	Střední škola	Vysoká škola	Samostudium	Konzultace s kolegy	Konzultace s přáteli	Konzultace s rodinou	E-learningový kurz (bez prezentační výuky)	Kurz Dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků	Kurz Státní informační politiky ve vzdělávání (SIPVZ)	Kurz Národního programu počítačové gramotnosti (NPPG)	Jiný kurz
3 - Rozhodně získal/a	2	3	2	15	6	9	7	2	6	6	3	2
2- Spíše získal/a	1	4	4	7	12	13	9	0	6	3	3	3
1 - Spíše nezískal/a	3	6	5	1	3	2	4	5	3	3	1	1
0 - Nezískal/a žádné dovednosti	21	14	16	4	6	3	7	20	12	15	20	21

Při analýze aspektů předchozího vzdělávání v oblasti ICT vyplynulo, že značná část respondentů patří do generace, která ICT nepoužívala v rámci své vlastní edukace v primárním a sekundárním vzdělávání – pouze 11 % (3 respondenti) – rozhodně získalo nebo spíše získalo dovednosti na základní škole a 25 % (7 respondentů) na střední škole. Nejvýznamnější roli v získávání ICT kompetencí tak stále sehrává zejména samostudium – 81 % (22 respondentů) či konzultace s přáteli – 81 % (22 respondentů), za nimiž následují konzultace s kolegy 66 % (18 respondentů) či s rodinou 59 % (16 respondentů). Pomocí e-learningového kurzu bez prezenční výuky získalo potřebné kompetence pouze 7 % (2 respondenti).

K podobným výsledkům v oblasti pregraduální přípravy dochází ve svém výzkumném šetření O. Neumajer (Neumajer, 2007), který vyhodnocoval efektivitu kurzů SIPVZ, kde se získání kompetencí v této oblasti umístilo na posledních místech při generaci výsledků reprezentovaných deskriptivní statistikou prostřednictvím aritmetických průměrů: pokus – omyl (54,61), školení SIPVZ (51,52), počítačová literatura (51,41), Internet (42,18), jiná školení než SIPVZ (41,39), kolegové, přátelé (37,99), další elektronické zdroje (37,49) a pregraduální příprava (24,16). Z našich výsledků také vyplynulo poměrně slabé zastoupení ICT vzdělávání na vysokých školách, a to ve 22 % (6 respondentů), což vzbuzuje otázku, zda pedagogické fakulty v dostatečné míře zareagovaly na potřebnou implementaci ICT v rámci didaktické přípravy budoucích učitelů jednotlivých předmětů. Ve výzkumu Neumajera 76,2 % pracovníků ve školství více než 16 let považovalo vysokoškolskou přípravu v oblasti ICT jako pro ně zcela nevýznamnou, zatímco čerství absolventi (do 2 let od ukončení studia) označili toto studium jako zvlášť významný způsob osvojení ICT kompetencí (21,4 %). Lze však souhlasit s tvrzením Neumajera, že vzhledem k dynamice rozvoje ICT učitelé působící v pedagogické praxi delší dobu neshledávají úroveň svých kompetencí nabytých na vysoké škole za dnes využitelnou, což znovu poukazuje na nutnost a význam dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v dané oblasti.

Hodnocení specializovaných kurzů (SIPVZ, NPPG, jiný kurz) stran získání potřebných znalostí a dovedností pro práci s ICT nevyznívá příliš pozitivně. Z odpovědí však nelze vyhodnotit, zda nedostatečné získání potřebných kompetencí je dáno účastí na kurzu, který nepřinesl kýžený efekt, či pouhou neúčastí v těchto kurzech. Otázky však vzbuzuje samotné hodnocení kurzů SIPVZ z pohledu získání potřebných kompetencí, neboť v dotaznících uvedlo 81 % (22 respondentů), že absolvovalo některý z kurzů SIPVZ (celkem bylo absolvováno 49 kurzů), avšak zde uvádí pouze 9 respondentů, že v těchto kurzech rozhodně získalo nebo spíše získalo potřebné znalosti a dovednosti pro práci

s ICT. Toto hodnocení však může být dáno primární úrovni ICT kompetence učitele, se kterou vstupoval do některého z kurzů SIPVZ, a z ní vyplývajícími očekáváními od kurzu, a to v obou směrech – ICT kompetence uživatele mohou být před vstupem do kurzu příliš nízké a účastník kurzu pak nestačí držet krok se skupinou, nebo naopak vyšší, než je úroveň dané skupiny, tudíž se účastník v kurzu nic nového nenaučí. Podobně tuto situaci hodnotí O. Neumajer (2007) na základě analýzy dotazníkového průzkumu kurzů SIPVZ, ve kterém nejvíce učitelů se základní úrovní ICT kompetencí (49 %) přisoudilo školení SIPVZ nejvyšší význam při získání ICT kompetencí, zatímco nejvíce učitelů s nejvyšší úrovní ICT kompetencí (43,1 %) považuje tento způsob vzdělávání za pro ně nejméně přínosný. Svou roli v nižším počtu procent přiděleném celonárodním kurzům ve srovnání s výsledky Neumajera hraje také tříletý rozdíl mezi realizací průzkumu, neboť jeho studie byla provedena těsně po ukončení systematických školení, zatímco naši respondenti odpovídali na uvedený dotaz již v době, kdy několik let celonárodní kurzy nebyly realizovány.

3.2.2 Výsledky v oblasti ICT kompetencí

Na základě předchozího vzdělání v oblasti ICT měli respondenti označit na základě předem definované klasifikace svou aktuální úroveň ICT dovedností. Podle očekávání většina respondentů označila sama sebe jako mírně pokročilého uživatele ICT, rozložení ICT kompetencí ve zkoumané skupině v podstatě svědčí o normalitě tohoto stavu, kdy se většina uživatelů zařadila do „průměru“, přičemž extrémní polohy naprostého začátečníka a velmi pokročilého uživatele se pohybují na hranici 4 % (v této otázce 1 respondent nevyznačil žádnou odpověď, procentuální výpočet je tedy prováděn z $n = 26$).

Graf č. 2

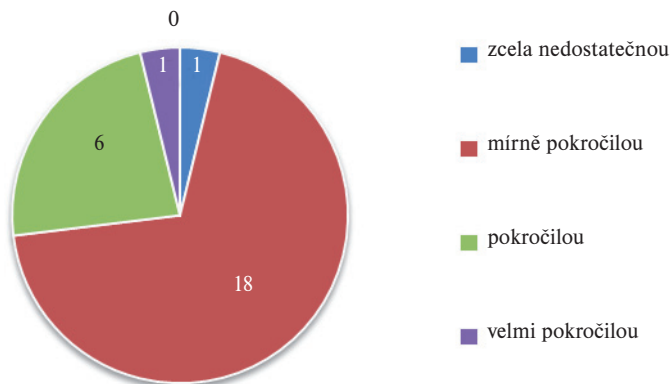
Otázka: Pokuste se sami sebe zařadit do jedné ze skupin uživatelů ICT: Úroveň mých ICT kompetencí lze označit jako:

ZCELA NEDOSTATEČNOU	1	4 %
MÍRNĚ POKROČILOU	18	69 %
POKROČILOU	6	23 %
VELMI POKROČILOU	1	4 %
PROFESIONÁLNÍ	0	0 %

Legenda:

- zcela nedostatečnou = potřebuji nejprve základní školení,
- mírně pokročilou = např. práce v textovém editoru, vyhledávání na internetu, e-mail,
- pokročilou = základní + např. práce s grafickými editory, prezentačním softwarem,

- *pokročilou = mírně pokročilá + např. tvorba vlastních webových stránek s využitím wysiwyg editorů, výroba multimediálních projektů, využívání online softwarových nástrojů, práce v síti (ftp apod.).*
- *velmi pokročilou = např. tvorba v html, php, redakční systémy, nástroje Webu 2.0, vývojářské aplikace, správa sítí, administrace webu apod.).*
- *profesionální = mám ukončené vysokoškolské (vyšší odborné) vzdělání v oboru ICT.*

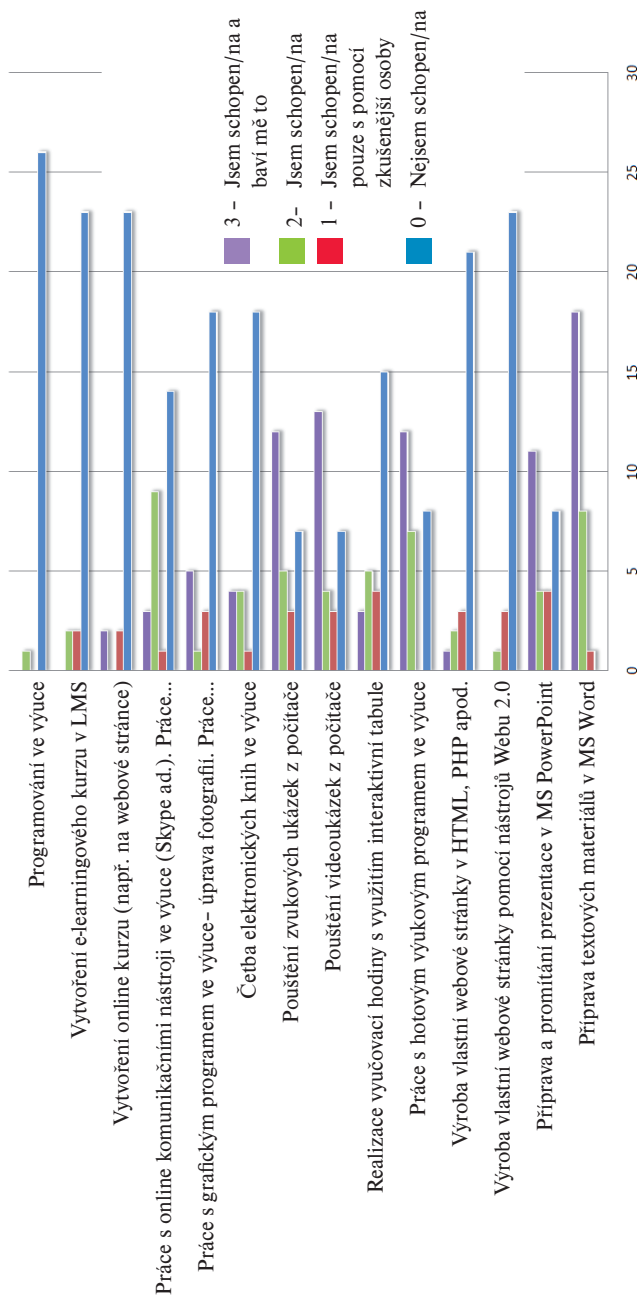
Na celkové zhodnocení ICT kompetencí navazuje analýza jednotlivých činností popsaných obecně v definici jednotlivých úrovní ICT kompetencí. Četnost víceméně odpovídá úrovni ICT kompetencí tak, jak je uvedli jednotliví respondenti (např. nejčastěji je zmiňována schopnost připravovat textové materiály v MS Word či práce s hotovým výukovým programem ve výuce), přesto jsou vidět jisté diskrepance mezi tím, jak subjektivně hodnotí učitelé svou obecnou úroveň ICT kompetencí, a tím, jak jsou tyto kompetence v praxi schopni reálně realizovat. Nejvýrazněji je tento rozdíl vidět v případě přípravy a promítání prezentace v MS PowerPoint (práce s prezentačním softwarem je v definovaných kompetencích uvedena v rámci mírně pokročilých dovedností). Zatímco za mírně pokročilé se označilo 69 % (18 respondentů), realizovat výuku s promítáním prezentace v MS PowerPoint by bylo schopno pouze 15 respondentů, 28 % (8 respondentů) by nebylo tuto výuku realizovat a pomoc zkušenější osoby by potřebovalo navíc ještě 14 % (4 respondenti). Podobně je tomu u tvorby webových stránek, která je v definovaných kompetencích uvedena v rámci pokročilých dovedností. Zatímco za pokročilé se označilo 23 % (6 respondentů) a za velmi pokročilé 4 % (1 respondent), vytvořit vlastní

webovou stránku by samo dokázalo pouze 11 % (3 respondenti). Zde však mohla sehrát svou roli i ne zcela přesná formulace otázky, neboť tvorba webové stránky v html byla definována v rámci kompetence velmi pokročilých uživatelů. Rezervy spatřuji učitelé dále v práci s interaktivní tabulí či práci s e-learningovými nástroji:

Graf č. 3

Otázka: Pokud se řadíte alespoň mezi mírně pokročilé uživatele, zatkhněte, kterou z ICT dovedností jste schopni zajistit pro výkon svých předmětů:

	Připrava textových materiálů v MS Word	Připrava na promítání prezentace v MS PowerPoint	Výroba vlastní webové stránky pomocí nástrojů Webu 2.0	Výroba vlastní webové stránky HTML, PHP apod.	Práce s hotovým výukovým programem ve výuce	Realizace vyučovací hodiny s využitím interaktivní tabule	Pouštění videoukázek z počítače	Pouštění zvukových ukázek z počítače	Četba elektronických knih ve výuce	Práce s grafickým programem ve výuce - úprava fotografií. Práce se zvukovým programem ve výuce - sítích zvuku apod.	Práce s online komunikačními nástroji ve výuce (Skype ad). Práce se sociálními sítěmi ve výuce (Facebook ad.)	Vytvoření online kurzu (např. na webové stránce)	Vytvoření e-learningového kurzu v LMS	Programování ve výuce
 3 - Jsem schopen/na a baví mě to	18	1	0	1	12	3	13	12	4	5	3	2	0	0
 2- Jsem schopen/na	8	4	1	2	7	5	4	5	4	1	9	0	2	1
 1 - Jsem schopen/na pouze s pomocí zkušenější osoby	1	4	3	3	0	4	3	3	1	3	1	2	2	0
 0 - Nejsem schopen/na	0	8	23	21	8	15	7	7	18	18	14	23	23	26

4 Závěr

Z výzkumu způsobu nabývání ICT kompetencí vyplynulo, že mezi učiteli převažují metody samostudia, případně konzultace se zkušenějšími uživateli, tudíž že po ukončení celonárodního vzdělávání příliš nevyhledávají specializované kurzy, v nichž by mohli patřičné dovednosti získat. Zdá se, že při získávání ICT kompetencí prozatím také nespátřují řešení ani v podobě e-learningu, nicméně vzorek je příliš malý na to, aby mohl spolehlivě naznačit trend. Výsledky naší předvýzkumné analýzy ale potvrzují trendy, které naznačují recentní studie – tedy že učitelé pochopili význam využití ICT ve výuce s ohledem na přípravu žáků a studentů pro reálný život, který je dnes přímo zahlcen výpočetní technikou, a že se stali v této oblasti aktivnějšími, než tomu bylo v posledních 10 letech. Přesto lze i v takto malém vzorku respondentů vysledovat tendenci k jistému stereotypnímu využívání zažitých činností v oblasti ICT, učitelé ještě nedokáží dostatečně využít veškerý potenciál, který ICT nabízejí. Zbývá doufat, že kurzy, které jsme pro ně připravili, jim budou užitečným vodítkem na cestě ke zlepšení jejich ICT kompetencí a že jim pomohou výpočetní techniku na školách efektivně a metodicky správně používat tak, aby se nové technologie staly výkonným pomocníkem při zprostředkování učební látky.

Použité zdroje

- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Využití ICT ve školství* [on line]. [cit. 24. 8. 2010]. 2008. Dostupné na: http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vyuziti_it_ve_skolstvi.
- eEurope. *An Information Society For All* [on line]. [cit. 24. 8. 2010]. 2002. http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/2002/documents/archiv_eEurope2002/actionplan_en.pdf.
- EUROSTAT. *Využití IT ve školství* [on line]. [cit. 24. 8. 2010]. 2009. Dostupné na: http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vyuziti_it_ve_skolstvi.
- CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha : Grada Publishing. 2008. ISBN 978-80-247-1369-4.
- Koncepce Státní informační politiky ve vzdělávání [on line]. [cit. 2. 9. 2010]. 2000. Dostupné na <http://www.fi.muni.cz/~smid/sipvez1.html>.
- NASKE, P. Další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti ICT. *Informační a komunikační technologie ve škole*. [on line]. [cit. 2. 9. 2010].

2010. Dostupné na: <http://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=9361&view=1947>.
- NEUMAJER, O. ICT kompetence učitelů [on line]. [cit. 24. 8. 2010]. 2007. Dostupné na: <http://ondrej.neumajer.cz/download/ICT-kompetence-ucitelu.pdf>.
- Official Journal of the European Union* [on line]. [cit. 24. 8. 2010]. 30. 12. 2006. Dostupné na: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/l_394/l_39420061230en00100018.pdf.
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. *Portál MŠMT* [on line]. [cit. 27. 8. 2010]. Dostupné na: http://www.msmt.cz/uploads/soubory/zakladni/SP_RVPZV_2007.zip.
- VÁŠUTOVÁ, J. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Brno : Paido. 2004. ISBN 80-7315-082-4.
- VETEŠKA, J., TURECKIOVÁ, M. *Kompetence ve vzdělávání*. Praha : Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-1770-8.
- ZOUNEK, J. ICT v životě základních škol. Praha : Triton, 2006. ISBN 80-7254-858-1.
- ZOUNEK, J., ŠEĐOVÁ, K. *Učitelé a technologie. Mezi tradičním a moderním pojetím*. 1. vyd. Brno : Paido, 2009. ISBN 978-80-7315-187-4.

Kontakt na autora
PhDr. Hana Marešová, Ph.D.
Katedra českého jazyka a literatury
a Odbor ICT vzdělávání Centra celoživotního vzdělávání
Pedagogická fakulta UP
Žižkovo nám. 5, 771 40
Olomouc
e-mail: hana.maresova@upol.cz